

RADIOTELEX

AMNESZTIA

Széles körű amnesztia meghirdetését javasolja a Lengyel Hazafias Nemzeti Újjászüléti Mozgalom (PRON) a népi Lengyelország létrejöttének 40. évfordulója alkalmából. Erről hozott határozatot a népfremszervezet országos tanácsa, s a dokumentumot a szejm elé terjesztik.

ORIZETBEVÉTEL

Az afgán biztonsági szervek őrizetbe vették a Pajkar elnevezésű maoista szervezet vezető tanácsának öt tagját, mivel államellenes tevékenységet folytattak az Afgán Népköztársaság területén — jelentette a Bahtar afgán hírügynökség. Az őrizetbe vettek tanúvallomása szerint a szervezet tagjai röplapokat terjesztettek, az afgán állam elleni propagandát fejtenek ki és dokumentumokat hamisítottak.

BIZTONSÁGI

INTÉZKEDÉSEK

Újra bevezették a kijárási tilalmat az észak-indiai Amritszárban és szigorú biztonsági intézkedéseket léptettek életbe, miután szikh szélsőségek azzal fenyegettek: tüntető menet indítanak az Aranytemplom, a szikh legfőbb szentélye felé. A katonaság Pandzsáb szövetségi államban lezárta az összes Amritszárba vezető utat és felüggesztette a környező városokból ide induló autóbusszjáratokat. A tüntető menetel azt kívánják elérni, hogy a hadsereg egységeit vonják ki a kegyhelyről.

OLAJTÜZ A VOLGÁN

A Volga élővilágát és a part menti területeket fenyegető olajszennyezés megszüntetése miatt Kazany mellett a napokban fel kellett gyújtani a folyón úszó nagy kiterjedésű olajfoltot. Ezzel súlyos természetkárosodást sikerült elkerülni — jelentették a helyszínről a Trud tudósítói.

Egy sziget drámája

Tíz évvel ezelőtt jelentős török erők szálltak partra Ciprus szigetén. Az északról támadó túlerő megszállta a sziget területét körülbelül egyharmadát. Kétszáz ezer görög ciprióta földönfutóvá vált, halottak és sebesültek ezreit követelte az agresszió.

Akkor, tíz esztendeje, forrongásig feszült helyzet uralkodott az egyébként évezredes békét árasztó földközi-tengeri szigeten. A függetlenség 1960-ban történt deklarálása után a görög és a török közösség egyre gyakoribb torzszalkodása rövidesen elfajult. Veres összecsapások színteret lett Ciprus, a Makariosz érsek névvel fémjelzett központi kormányzat helyzete megrendült.

A hetvenes évek elején Athénban még az eredszek uralkodtak. Sugalmazásukra és támogatásukkal Cipruson szélsőjobboldali puccsot szerveztek, azzal a céllal, hogy Makarioszt eltávolítsák. A hatalomátvétel végül is meghiúsult, az a zűrzavaros helyzetet Ankara felhasználta — úgy mond a török ciprióták érdekeinek védelmében — közvetlen katonai beavatkozásra.

Sajnos, azóta állandósult a szigetország megosztottsága. Többször is tárgyalások kezdődtek a török és a görög ciprióták között, hogy egyrészt megszűnjék a sziget egy részén a külföldi katonai jelenlét, másrészt helyreálljon Ciprus egysége. Az eszmecsere az azonban — noha az ENSZ is tevékenyen közreműködött — minden közvetítési szándék

Izrael

Új települések, mozgósítás, infláció, katonai egyezmény

Kairó (MTI)

Vasárnapi ülésén az izraeli kormány megszavazta négy új izraeli település kiépítését a Jordán-folyó mellé, illetve a Szíriától elragadott Golan-fennsíkban. A hírt Juval Nimán úrkutató és technológiai miniszter, a kormányzat letelepítési bizottságának elnöke közölte.

A települések közül három Ciszjordániában, egy pedig a Golan-magaslaton létesítenek, feltéve, ha a július 23-ra kitűzött választások után a Likud-tömb megint kormányt alakíthat. A kormány képviselői vasárnap nyolc falu alapkövetelésében segítettek Jeruzsálemtől északra, ugyancsak megszállt arab területeken.

Jeruzsálem (AP—DJ)

Az Izrael állam eddigi történetében a legmagasabb júniusi inflációt jegyezték fel az elmúlt hónapban: a drágulási tempó 13,3 százalékos volt, négyszer akkora mint egy évvel korábban. Közgazdászok szerint, ha továbbra sem lassul a drágulás üteme, akkor az idén az infláció a 400 százalékot is elérheti.

Az izraeli kormány közlése szerint 1984. január elseje óta az alapvető élelmiszerek, a lakberek és a szolgáltatások ára 122,5 százalékkal emelkedett. Jelenleg az átlagos izraeli család havonta 646 dollárnak megfelelő összegért juthat a szükséges árucikkekhez és szolgáltatásokhoz, ugyanakkor az át-

lagjövdelem 500 dollár körül van.

Washington (TASZS)

Az Egyesült Államok és Izrael újabb katonai egyezményt készített elő. Ennek egyik leglényegesebb pontja kilátásba helyezi, hogy "szükség esetén" a két ország csapatai közös katonai akciókat hajtanak végre a Közel-Keleten. A készülő egyezményről szóló értesülést hírül adó Parade című amerikai lap hozzáfűzi: az egyezmény Izraelt az Egyesült Államok elsüllyeszthetetlen repülőgép-anyahajójává változtatja át arra az esetre, ha az amerikai csapatok felvonultatásához a közel-keleti térségben támaspontra lenne szükségük.

Új energiaforrások a román gazdaságban

Bukarest (MTI)

A román tudományos kutatásokban fontos szerepet kapott a Nap, a geotermikus hőforrások, illetve a biomasza energiájának hasznosítása. Az előzetes becslések szerint jövőre mintegy ötmillió tonna hagyományos fűtőanyagot sikerül majd megtakarítani a pótlólagos energiaforrások felhasználása révén Romániában.

A szakértők arra számítanak, hogy mindenekelőtt a feldolgozóiparban, az élelmiszer- és az építőanyagiparban sikerül majd jelentős mennyiségű energiát megtakarítani, nem beszélve a napenergiáról, amelynek elsősorban a lakások fűtése, illetve melegvíz-ellátása látja majd a hasznát. Ami pedig a geotermikus vizek felhasználását illeti, az illetékesek elsősorban a növénytermesztésben és az állattenyésztésben várnak jelentős energiamegtakarítást.

A legutóbbi kutatások szerint a napenergia felhasználása révén Romániában évente mintegy 2–3 millió

tonna hagyományos fűtőanyagot lehet megtakarítani. A geotermikus hőforrások révén pedig jövőre az elképzelések szerint mintegy 500 ezer tonna fűtőanyaggal kevesebbet kell felhasználni a népgazdaságban.

Ítélet a Przemys-ügyben

Varsó (MTI)

A varsói vajdasági bíróság ítéletet hirdetett a Przemys-ügyben, amelyben azt kellett megállapítania, hogy két mentőszolgálatos vagy két rendőr okozta-e súlyos véréssel egy 19 éves fiatal ember halálát, s hogy két ügyeletes orvos minden tőle telhetően megmentette a fiú életét megmentéséért. A tavaly májusban történt halálesetet a belső ellenzéki körök és a nyugati sajtó a lengyel kormány elleni kampányra használta ki, azt állítva, hogy Grzegorz Przemysket a rendőrök verték meg, és pedig azért, mert

anyja, Barbara Sadowska író az ellenzéki értelmiségiekhez tartozik. A bíróság megállapította, hogy Przemysket a mentők és nem a rendőrök verték meg olyan súlyosan, ami végül a halálát okozta. Ezért a mentőkocsij vezetőjét két és fél évi, a szolgálatos mentőt pedig két évi szabadságvesztésre ítélte. A két rendőrt felmentették. Az ügyben szereplő két orvost, akik rossz diagnózisukkal késleltették a sürgős segítségnyújtást, egy tavalyi amnesztiarendelet alapján szabadságra helyezték.

Rátkai Sándor

A szegedi papucs

Szeged városának egyik világhírű különlegessége a papucs. A papucsról szóló nyelvutódományi kutatás azt állítja, hogy oszmán—török eredetű, és nyelvünkben a hódoltság idején, a XVI. század második felében (1572) bukkant föl. Igen jellemző az Oklevél-szótár egyik adata: calceamenta turcica, vulgo papuch (1591). Mindebből azt a valószínű következtetést vonhatjuk le, hogy a papuccsal a kényelmes török viseleti kultúra egyik darabja korán meghonosodott a magyarság körében.

Nem célok a kutatás jelenlegi állapotában a paucs viselettörténetének néprajzának vizsgálata, hiszen a megfelelő előmunkálatoknak is elégséggé hitával vagyunk. Egyszerűen utalok Radvánszky Béla felsorolásaira. Ezek közül a mi szempontunkból a felkukorodott orrú, török papucs érdemel figyelmet, amelynek a hegyes, kissé felbördült orrú, rézimódi szegedi papucs nyilván egyenes utóda. Szendrei János Ernst Lajos gyűjteményéből közöl egy közelebről meg nem határozott, XVI. századbeli rézmetszetet, amelyen egy magyar női alak látható a lábán papuccsal. Utal még egy XVII. századból való erdélyi köztümködexre is, amelyet a Nemzeti Múzeum kézirattára őriz, és amelynek képein több görögkeleti papucs alak isel papuccsot. Ez is feltétlenül déli hatásra mutat.

Szegedi szempontból mindezeknél azonban sokkal fontosabbak az alföldi adatok. Így tudjuk, hogy egy

Szegeden elhalt török, bizonyos Khosrev bin Abdullah 1572-ből való hagyatékában szerepel egy pár papucs, 18 akcse értékben. Ismeretes az is, hogy Nagyváros városa az 1647. esztendőben „magyar rendre való adózás” gyanánt sok pár papuccsot kapcsátul küld a királyi Magyarországra. Hasonlóképpen 1648-ban is. Sainos az érdemes szegedi történetíró, Czimer Károly azon állítását, hogy Szegeden a hódoltság alatt papuccsok is dolgoztak volna, adatokkal elfelelti bizonyítani. Erre közvetlen adataink nincsenek. Bizonyosra vehető mégis, hogy a papuccsviselő Szegeden már a hódoltság korában elkezdődött, és azóta is megszakítás nélkül él.

Inkább érdekességként említjük meg, hogy előfordul a Hóbiárt basaró szülő helyi népmondában is. Eszerint a szegedi menvecsék a köztük legveszedő basar papuccs sarkával verték agyon. Régebben a porlekedő szegedi menvecsék, kofák — ha már szóval nem tudták győzni — papuccsaik sarkával szótkák „meggyőzni”. Papuccsot ni egy mást. Móra Ferenc ismert egy, a Zsigmond király feleségéről, Czillei Borbála papucsáról szóló szegedi néphagyományt is, amelynek forrását nem említi, magunk sem ismerjük. Tudva azonban, hogy Móránál milyen nagy szerepe van az epikai hitelnek, feltételezhetjük, hogy valami régi népkönyvből, vagy a népelekezettől meríthetett. Lehetséges azonban, hogy mindkét monda papuccsa csak a helyi néprajzi környezet érzékeltetésére szolgáló naiv anakronizmus, a mostani viseleti állapotnak a szegedi múltba vetítése.

Méltánvolunk kell azt a körülményt, hogy a török hagyomány legmélyebben és leghuzamosabban a Délvidéken érvényesül, amelyet a Balkánról később bevándorló délszlávok is erősítenek. Ebből érthető, hogy a

ÜDVÖZLŐ TÁVIRAT

Az Iraki Köztársaság elnökét, Lázár György, a nemzeti ünnepe alkalmából Losonczy Pál, az Elnöki Tanács elnöke táviratban üdvözölte Szaddám Huszein

Minisztertanács elnöke Tah Jasin Ramadan első miniszterelnök-helyettesnek feljegyezte ki jókívánságait.

FOGADÁS

IRAKI NEMZETI ÜNNEPE ALKALMÁBÓL

Ismail Hamoudi Hussein, egészségügyi minisztériumi államtitkár, Garai Róbert külügyminiszter-helyettes, Doró György, az Országos Terhivatal elnökhelyettese, valamint a társadalmi, a gazdasági, a kulturális élet sok más képviselője. Ott volt a budapesti diplomáciai testület több vezetője és tagja.

SZÜRÖS MÁTYÁS FOGADTA VAN MIERLÓT

Szürös Mátyás, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának titkára, hétfn fogadta Hans F. Van Mierlo holland politikus, a Demokraták—66 párt szenátorát, aki rövid látogatásra

érkezett hazánkba. A nyílt és szívesleg legkörv találkozó véleményét cserélték a nemzetközi helyzet, valamint az európai biztonság megszilárdításának idősebb kérdéseiről.

BUDAPESTRE ÉRKEZETT

A SVÉD PÉNZÜGYMINISZTER

Hetényi István pénzügyminiszter meghívására hétfn hivatalos látogatásra Budapestre érkezett Kjell-Olof Feldt svéd pénzügyminiszter. Vendéglátójával tárgyalásokat folytatnak a két országot érintő gazdasági és pénzügyi kérdésekről. A Feriegyi repülőtéren Hetényi István fogadta a svéd vendéget. Jelen volt Karl Vidar Hellners, a Svéd Királyság budapesti nagykövete is.

OBT-KÜLDÖTTÉG OLASZORSZÁGBAN

Az európai békemozgalmak részvételével július 17. és 21. között Perugiában tartják meg a III. európai nukleáris leszerelési kon-

ventet. A tanácskozás munkájában részt vesz az Országos Béketanács küldöttéje, Sztanyik B. László elnökhelyettes vezetésével.

Tervteljesítés

Moszkva (MTI)

Júniusban a Szovjetunió ipara három százalékkal termelt "többet" a tavalyi év azonos időszakához viszonyítva, s Üzbegisztán kivételével valamennyi szövetségi köztársaság teljesítette az értékesített végtermékre vonatkozó tervét.

Számos területen sikerült túlteljesíteni az előírt feladatokat: a tervezettnél több földgázt hoztak felszínre, s a műtrágya, a számgépjármű- és fémmegmunkáló eszközök, a mezőgazdasági gépek, a személygépkocsik, a televízió és a bútorok gyártása is meghaladta az előírázatokat.

napuccsviselő az ország más táin nem tudott annyira jellemzővé, általánossá válni, mint éppen itt, főleg a szegedi, mellette a sárközi magyarság, továbbá a szabadkai bunvevác nép, de általában a délvidéki parasztság körében. A szakmai és viseleti hagyományoknak tehát meglehetősen réginek kell itt lennie, bár a XIX. század előtti szegedi papuccsviselő, egykorú megőrkítésével eddig még a cehiratokban sem találkozunk. Annál értékesebb tehát az árszabás, amelyet Csongrád vármegye 1813-ban tartott közgyűlése alkalmával bocsátott ki, és amely lényegében elsősorban a szegedi ipari viszonyokat tükrözi, lévén ezen a vidéken Szeged városa a kiemelkedően legnagyobb céhes hely, Ebben a listromban a csizmadiák árszabásánál a következőket olvashatjuk: „Férfi nagyobb Paputsnak párja kordoványból 1 ft dettó annál kisebb 45 kr. dettó mégkisebb 40 kr. Egy pár asszonyi akár fekete, akár színes tinosabban készült sarkos Paputs 1 ft 15 kr. dettó annál kisebb 1 ft.”

A német vargák árszabásánál viszont ezeket találjuk: „Fekete bőrből egy pár Asszony paputs 1 ft. Tíz tizenkét esztendő leány gyermeknek 51 kr. 3. 4. 5. 6 esztendőnek 30 kr. Egy pár nagyobb paputsnak talpért, bélésért és varrásért a gazda adván hozzá felső bőrt, a Vargának fizetni fog 45 kr.”

A múlt század elején tehát még nincs különálló papuccsviselő. Ezt ma élő, idős mesterek is tudják. Bizonyos tehát, hogy külön iparágként aránylag csak az újabb időkben virágzik. Más jellegzetes és nagy hírű szegedi mesterségekkel, mint a talicskákészítés, paprikákészítés, faiparral egyetemben, nyilván csak az utolsó 100 esztendőben csak alakozott ki és vált Szeged egyik ipari, sőt inarművészeti jellegzetességévé.

(Folytatjuk)

Gyapay Dénes